

Posudek školitele na dizertační práci PhDr. Michala Pehra „České politické strany 1945-1946“, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav politologie, Praha 2006

Autor ve své dizertační práci analyzuje roli českých politických stran v letech 1945-1946. Pokusil se v základních rysech nastínit nejdůležitější jevy, fakta a události spojované s činností politických stran v daném období. Výběr tématu lze chápat za velmi dobře promyšlený. Práce nepojednává o pouze o historii, ale je zajímavá zejména z hlediska politologického – je zasvěceným výkladem počátků rekonstrukce politického systému, jehož hegemonem se staly právě politické strany. Komplexní zpracování tématu dosud citelně postrádají nejen soudobé české dějiny, ale širší a ucelenější zhodnocení sledovaného fenoménu z hlediska teorie politických stran by jistě uvítala i současná politologie. Autor si byl vědom řady úskalí, které zpracování této stále živé látky, přináší. Pozorného čtenáře zajisté v této souvislosti zaujme i chronologické vymezení práce. M. Pehr logicky zdůvodňuje, proč se věnuje činnosti a aktivitám politických stran v relativně krátkém časovém úseku. Z hlediska existence a činnosti stran samotných považuje v tomto období za důležité dva mezníky – květen 1945 jako počátek obnovy státu ale i počátek vlastní činnosti stran a první poválečné parlamentní volby v květnu roku 1946. První poválečný rok zároveň přinesl řadu nezaměnitelných specifíků. Byly položeny základy nového státního systému, tehdy nazývaného lidovou demokracií, který vykročil k obnovení a zároveň i k omezení podstatných demokratických principů a zásad. Pluralitní stranický systém čtyř českých a nutno též dodat dvou slovenských politických stran v poválečném Československu byl systémem regulovaným – tehdejší politické strany obnovily či zahájily svoji činnost na základě dohody, která obsahovala řadu omezení zejména v politickém životě. Zastřešeny Národní frontou upevňovaly tehdejší politické strany ve zprvu nezbytné shodě její monopol a zároveň tímto principem k sobě zůstaly vázány. Nepřipustily svorně vznik standardní politické opozice, přesto programová rozdílnost a především rozdílné představy o metodách, jak budovat poválečný politický a státní systém, předurčovaly první politické spory mezi demokratickými stranami a komunisty, které vytvářely prostor pro prezentaci řady opozičních projevů či postojů.

První poválečný rok byl velmi důležitý i pro vnitřní činnost a existenci samotných politických stran. Jako nelehká se ukázala organizační obnova předválečných českých demokratických stran. Proměnou prošly jejich vedoucí elity i nižší funkcionářské sbory, vytvářely se nové programové zásady, všechny strany v nich reflektovaly sociální úkoly

poválečné obnovy. Poměr sil mezi demokratickými stranami a komunisty stále ještě v roce 1945 a na jaře 1946 výrazně upravoval princip sjednané parity, byť zejména stranickopolitické zastoupení v nižších organizačních stupních nových mocenských orgánů – národních výborů, dávaly tušit mocenskou převahu komunistů.

M. Pehr samotnou práci rozdělil kromě úvodu a závěru do osmi kapitol, v nichž vymezil svou pozornost vybranému okruhu problémů. V úvodu připomněl některé základní teoretické problémy vyplývající z výzkumu politického stranictví a zhodnotil stav pramenné základny a příslušné tituly základní literatury. Za cennou považuji vstupní kapitolu o obnově Československa a jeho politického systému. Další čtyři kapitoly sledují obnovu, organizaci a strukturu politických stran a stranický tisk, postavení a roli sledovaných politických stran ve vládě a v parlamentu. Následující dvě kapitoly jsou věnovány vnitrostranickému vývoji a prvním poválečným sjezdům či zasedáním nejvyšších stranických grémií. Výkladovou část práce uzavírá kapitola o volbách v květnu 1946. Práce je doplně dokumentační přílohou, podrobným soupisem pramenů a literatury, a text je průběžně oživen obrazovými přílohami.

Velmi oceňuji v této souvislosti zejména autorovu obsáhlou a podrobnou znalost příslušných pramenů a literatury, jejichž interpretace dokazuje odbornou vybavenost a znalosti M. Pehra. Posuzovanou dizertační práci celkově považuji za velmi přínosný příspěvek nejen k dějinám politických stran, ale i k dalšímu poznání významné a svým způsobem ojedinelé etapy českého politického stranictví. Autor prokázal, že je schopen zpracovat výsledky svého bádání na požadované úrovni, zařadit je do širšího dobového kontextu a orientovat se v dané problematice.

Předkládaná práce PhDr. Michala Pehra „České politické strany 1945-1946“ svým zpracováním a obsahem splňuje požadovaná odborná kritéria dizertační práce - považuji ji za výbornou - a proto ji **d o p o r u č u j i** k obhajobě.

Doc. PhDr. Jiří Kocian, CSc.

školitel

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

Praha, 16. listopadu 2006